

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **S. Sayısı : 295**

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/674)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K.K. Gn. Md.

18/101-1876/03876

29.3.1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 25.3.1985 tarihinde kararlaştırılan «Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut ÖZAL
Başbakan

GENEL GEREKÇE

16.6.1983 gün ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, Devlet güvenlik mahkemelerinin doğrudan bakacağı suçlar sayılmaktadır. Bu suçlar hangi amaçla işlenirlerse işlensinler, haklarındaki davalara Devlet güvenlik mahkemelerinde bakılması gerekmektedir.

Ancak, Anayasanın 143 üncü maddesinde yer alan Devlet güvenlik mahkemeleri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya Devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara bakmak üzere kurulmuşlardır.

Kanunun 9 uncu maddesinin (a) bendinde sayılan Türk Ceza Kanununun 179, 180, 188, 201, 254, 255, 258, 370, 376, 377, 388, 390 ve 450/2, 10 maddelerindeki suçlar yukarıda gösterilen amaç dışında da işlenebilen suçlardır. Bu suçların siyasi amaç dışında veya Devlete yönelik olmayan bir sebeple işlenmesi hallerinde, ihtisas mahkemesi olarak kurulan Devlet güvenlik mahkemeleri, amacı dışında davalara da bakma durumunda bırakılmaktadır. Ayrıca, bu tür suçların davalarına Devlet güvenlik mahkemelerinde bakılması sonucu, az sayıda kurulmuş bulunan mahkemelerde iş terakümine de sebebiyet verilmektedir.

Tasarıyla; yalnızca Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenmeleri ve doğrudan doğruya Devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendirmeleri hallerinde, bu suçların, Devlet güvenlik mahkemelerinde görülebilmelerini sağlamak amacıyla

la, 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile aynı maddenin (e) bendinin (1) numaralı alt bendinde değişiklik yapılması yoluna gidilmektedir.

Bunun yanında, Devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçların hazırlık soruşturmaları, Kanununun 10 ve devamı maddelerine göre, bizzat Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılması gerekmektedir. Bu kural, örgütsel mahiyet arz eden, anarşi ve terörle ilgili bulunan ve genellikle çok sanıklı olan bu tür bütün suçlara Cumhuriyet savcılarının el koymasını güçleştirmektedir. Devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçların hazırlık tahkikatında, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun çerçevesi dahilinde zabıtayı da görevlendirebilmek, işlerin daha süratle sonuçlandırılmasını sağlayacaktır.

Tasarıyla, 2845 sayılı Kanunda bunu temin edecek değişikliklere de yer verilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Genel gerekçede de ifade edildiği üzere, Devlet güvenlik mahkemelerinin kuruluş amaçları dışında da adiyen işlenebilen suçları müeyyide altına alan Türk Ceza Kanununun maddeleri 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinden çıkarılmakta ve bu suçların Devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendirmeleri halinde Devlet güvenlik mahkemelerinde bakılabilmelerini sağlamak amacıyla aynı maddenin (e) bendinin (1) numaralı alt bendine dahil edilmektedir. Bu bende ayrıca, Türk Ceza Kanununun 536 ve 537 nci maddeleri de eklenmektedir.

Madde 2. — Devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçların hazırlık tahkikatında, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun çerçevesi dahilinde zabıtayı da görevlendirebilme amacıyla 10 uncu maddede değişiklik yapılmakta ve tahkikatın bizzat Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılmasını öngören hükümler maddeden çıkarılmaktadır.

Madde 3. — Kanununun 10 uncu maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, mahallî Cumhuriyet savcılarının yetkilerini düzenleyen 11 inci madde değiştirilmekte, tahkikatın bizzat Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılmasını öngören hükümler maddeden çıkarılmaktadır.

Madde 4. — Kanununun 10 ve 11 inci maddelerinde yapılan değişikliklere paralel olarak, 12 nci madde değiştirilmekte ve tanıklara yemin verme yetkisi Cumhuriyet savcılarında hasredilmektedir.

Madde 5. — Yapılan değişikliklere paralel olarak Kanununun 15 inci maddesi değiştirilmekte ve zabıta amir ve memurları hakkındaki soruşturma ve kovuşturma usulü Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesine paralel hale getirilmektedir.

Madde 6. — Türk Ceza Kanununun 173 üncü maddesinin son fıkrasında yer alan ve hükümlülerin bihakın tahliye tarihlerinden sonra uygulama alanı bulan, «belli bir mıntıkada ikametle emniyeti umumiye nezareti altında bulundurma» cezası, sadece Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Birinci Babında yazılı bulunan Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümlerden mahkûm olanlar hakkında tatbik edilmektedir.

Buna karşılık, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlar, Türk Ceza Kanununun söz konusu İkinci Babında yazılı suçlardan başka suçları da ihtiva etmektedir.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlardan mahkûm olanların, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının Birinci Babında yazılı olan suçlardan hüküm giyenler gibi, cezaevi dışında takip edilmeleri ve rehabilitasyonlarının yapılması zarurî görülmüştür.

Bu zorunluluğun göz önünde tutulması suretiyle yeniden düzenlenen 39 uncu maddede; ayrıca hükmü veren mahkemenin, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıklarının görüşü üzerine Adalet Bakanlığınca önceden belli edilecek yerlerde ikametle emniyeti umumiye nezareti altında bulundurma cezasının uygulanmasına da hükmetmesi öngörülmüştür.

Bundan ayrı olarak 39 uncu maddenin uygulandığı hallerde, Türk Ceza Kanununun 173 üncü maddesinin uygulanmayacağı, tatbikatta tereddüt yaratılmaması bakımından, bir fıkra olarak maddeye ilâve edilmiştir.

Madde 7. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 262 nci maddesi gereğince, yüksek vazifeli mahkeme, duruşmada anlaşılan vasıf ve mahiyet sebebiyle davanın görülmesinin derecesi dun bir mahkemeye ait olduğuna karar verememekte ve bu gibi davaları da sonuçlandırmaktadır. Ancak Devlet Güvenlik Mahkemeleri özel nitelikte bir İhtisas Mahkemesi olduğundan görmekte olduğu bir davanın kendi görevine girme-

diğine karar verirse bunu, derecesi dun bir mahkemeye gönderecektir. Bu tabi olmakla birlikte tatbikatta te-reddütleri önlemek bakımından 18 inci maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 8. — Yapılan değişikliklerle Devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçların tahki-katının bizzat Cumhuriyet savcılar tarafından yapılmasına dair hükümler kaldırılmış olduğundan, aynı ko-nuyu düzenlemiş bulunan ve Cumhuriyet savcılarının bizzat tahkikat yapmasını amir bulunan, Ceza Mu-hakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü maddesi de yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 9. — Yürürlükle ilgilidir.

Madde 10. — Yürütme ile ilgilidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/674
Karar No. : 69

1 . 5 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü Maddesinin Yürürlükten Kaldırıl-masına Dair Kanun Tasarısı Adalet Bakanlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip, görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş, maddeleri ayrı, ayrı tartışılarak, 6 ncı maddenin 39, 7 nci maddenin 18 inci maddeyi değiştirmesi nedeniyle kanun tekniğine daha uygun ol-ması bakımından 6 ve 7 nci maddelerin yeri değiştirilmiş ve Tasarı Bakanlar Kurulundan gelen şekliyle ka-bul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Ali Dizdaroğlu</i> Antalya	Üye <i>Çoşkun Bayram</i> Adana	Üye <i>Alpaslan Pehlivanlı</i> Ankara
Üye <i>Ali Ayhan Çetin</i> Çorum	Üye <i>Özgür Barutçu</i> Diyarbakır	Üye <i>Akif Kocaman</i> Gümüşhane
Üye <i>Mehmet Sait Erol</i> Hakkâri	Üye <i>Hasan Altay</i> Samsun	Üye <i>Mehmet Topaç</i> Uşak
	Üye <i>Selahattin Taflıoğlu</i> Yozgat	

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü Maddesinin Yürürlükten kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile (e) bendinin (1) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«a) Türk Ceza Kanununun 125 ila 143 üncü maddelerinde; 146 ila 157 nci maddelerinde; 161, 163, 168, 169, 171, 172, 174 üncü maddelerinde; 312 inci maddenin ikinci fıkrasında; 313, 314 üncü maddelerinde; 499 uncu maddenin ikinci fıkrasında; yazılı suçlar.»

«1. Türk Ceza Kanununun 162, 164, 179, 180, 188 inci maddelerinde; 191 ve 193 üncü maddelerinin ikinci fıkralarında; 201, 234, 235, 236, 242, 254, 255, 256, 257, 258, 271, 296 ncı maddelerinde; 369 ila 374 üncü maddelerinde; 376 ila 382 nci maddelerinde; 384 ila 388 inci maddelerinde; 390 ila 394 üncü maddelerinde; 448 ila 452 nci maddelerinde; 464 üncü maddesinde; 495 ila 498 inci maddelerinde; 499 uncu maddesinde (ikinci fıkrası hariç); 512, 516, 517, 536, 537 nci maddelerinde; yazılı suçlar.»

MADDE 2. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin iki, dört, beş ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Devlet güvenlik mahkemesinin görevine giren suçların hazırlık soruşturması, bu mahkeme nezdinde bulunan Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 ve 156 ncı maddeleri hükümleri saklıdır.»

«Suç, Devlet güvenlik mahkemesinin bulunduğu yer dışında işlenmiş ise, Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet savcılığı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcılığından, hazırlık soruşturmasının yapılmasını isteyebilir.

Suç, askerî bir mahalde işlenmişse Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet savcılığı, ilgili askerî savcılıktan hazırlık soruşturmasının yapılmasını isteyebilir.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü Maddesinin Yürürlükten kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Dördüncü ve beşinci fıkralara göre soruşturma yapmakla görevlendirilen Cumhuriyet savcılıkları ile askerî savcılıklar tarafından bu soruşturma öncelikle ve ivedilikle yapılır.»

MADDE 3. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 11 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Cumhuriyet savcılıkları ve askerî savcılıkların suçta el koymaları

Madde 11. — Mahallî Cumhuriyet savcılığı veya suç askerî bir mahalde işlenmişse usulüne göre askerî savcılık ihbar veya herhangi bir suretle bu kanun kapsamına giren bir suçun işlendiğini haber almaz, durumu derhal Devlet güvenlik mahkemesi nezdinde bulunan Cumhuriyet savcılığına bildirmekle beraber, Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet savcılığının işe el koymasına kadar gerekli soruşturmayı usulüne göre yapar ve evrakı derhal Devlet güvenlik mahkemesi Cumhuriyet savcılığına gönderir.»

MADDE 4. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 12. — Devlet güvenlik mahkemelerinin görevine giren suçların hazırlık soruşturmasının bizzat savcılar tarafından yapılması halinde tanıklara yemin verdirilir.»

MADDE 5. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 15. — Bu Kanunun hükümlerine aykırı hareket eden zabıta amir ve memurları hakkında doğrudan doğruya soruşturma ve kovuşturma yapılır.»

MADDE 6. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 39 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanması bakımından Devlet Güvenlik Mahkemeleri ağır ceza mahkemesi derecesindedir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 262 nci maddesi Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkında uygulanmaz.»

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

«Emniyeti umumiye nezareti altında bulundurma cezası

Madde 39. — Devlet güvenlik mahkemelerince hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilenler, cezalarının bihakkın infazından sonra uygulanmak kaydıyla, ceza müddetinin üçte birinden aşağı olmamak ve verilen ceza müddetini geçmemek üzere, mahkemenin hükmedeceği müddetle ve tayin edeceği yerde emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulurlar.

Emniyeti umumiye nezareti altında bulundurma cezasının infaz olunacağı yerler, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıklarının görüşü alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca önceden belirlenir.

Bu maddenin uygulandığı hallerde Türk Ceza Kanununun 173 üncü maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaz.»

MADDE 7. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanması bakımından Devlet Güvenlik Mahkemeleri ağır ceza mahkemesi derecesindedir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 262 nci maddesi Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkında uygulanmaz.»

MADDE 8. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7. — Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 39 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Emniyeti umumiye nezareti altında bulundurma cezası

Madde 39. — Devlet güvenlik mahkemelerince hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilenler, cezalarının bihakkın infazından sonra uygulanmak kaydıyla, ceza müddetinin üçte birinden aşağı olmamak ve verilen ceza müddetini geçmemek üzere, mahkemenin hükmedeceği müddetle ve tayin edeceği yerde emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulurlar.

Emniyeti umumiye nezareti altında bulundurma cezasının infaz olunacağı yerler, İçişleri ve Millî Savunma bakanlıklarının görüşü alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca önceden belirlenir.

Bu maddenin uygulandığı hallerde Türk Ceza Kanununun 173 üncü maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaz.»

MADDE 8. — Tasarının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 9. — Tasarının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Tasarının 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

25 . 3 . 1985

Başbakan
T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı

I. K. Erdem

Devlet Bakanı

C. Büyükbaş

Devlet Bakanı Y.

A. Tenekeci

İçişleri Bakanı

Y. Akbulut

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bak. V.

H. H. Doğan

Ulaştırma Bakanı

V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı

H. C. Aral

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Adalet Bakanı

M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı

V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

İ. S. Giray

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

S. N. Türel

Devlet Bakanı

A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı

M. T. Titz

Millî Savunma Bakanı

Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı

A. K. Alptemoçin

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Kalemli

Kültür ve Turizm Bakanı

M. M. Taşcıoğlu